

Vithattenstugan

Vithattenstugan 1950-tal, på berget Vithatten, som var en gammal nybyggarplats. Ett kronatorp, senare skattetorp, som anlades 1835.

Det har funnits två stugor på Vithatten. Vandringsrättaren Sven Gustavssons döttrar från Glommersträsk var de som, enligt uppgift, senast ägde denna stuga.

Stugan byggdes högt uppe på Vithattens sluttning i mitten av 1800-talet.

Utlysningsår var 1835. Anledningen till att stugan placerades på berget var att man försökte komma undan den frost som ofta ödelade all gröda alldeles för tidigt om höstarna.

1872 såldes fastigheten till Jakob Ask, som aldrig bodde på platsen. Utan det var först ett år senare när Karl-Jonas Gustafsson från Hornsträsk och hans fru Sara Lovis Andersdotter flyttade in som huset blev bebott.

Men två år efter att de flyttat till Vithatten kommer Karl-Jonas hem efter en skogsavverkning, långt hemifrån, och hittar sin hustru och ett nyfött barn döda i kökssoffan. Det fick till följd att mannen blev "tokig" och lämnade så småningom trakten. Karl-Jonas gifter sig senare med Greta Stina Olofsdotter-Eklund.

Storälgen på berget Vithatten, mellan Skellefteå och Arvidsjaur. På gränsen mellan Norr- och Västerbotten. Bildmontage: Svansele vildmarkscenter.

Fridlyst tall, Glommerträsk, 1957. Tallen står på berget Vithatten sydöst om Glommerträsk.

Vithatten är ett berg som ligger söder om Glommerträsk i Arvidsjaur kommun, och sydväst om Missenträsk i Skellefteå kommun. Gränsen mellan Norrbottens och Västerbottens län skär precis över bergets topp. Länsgränsen sammanfaller här även med gränsen mellan landskapen Lappland och Västerbotten. Berget, 511 meter över havet, har rykte om sig att vara hemsökt av spöken.

Tidigare fanns en gammal stuga vid bergets fot, där turister och nyfikna brukade övernatta och komma hem med skakande minnen av märkliga ljud och ljusfenomen. Sägner berättar att en nybyggarkvinna avled i barnsäng och att andarna ännu inte har fått ro.

Det som är skrivet på tallen anses vara från när man drog Lappmarksgränsen.

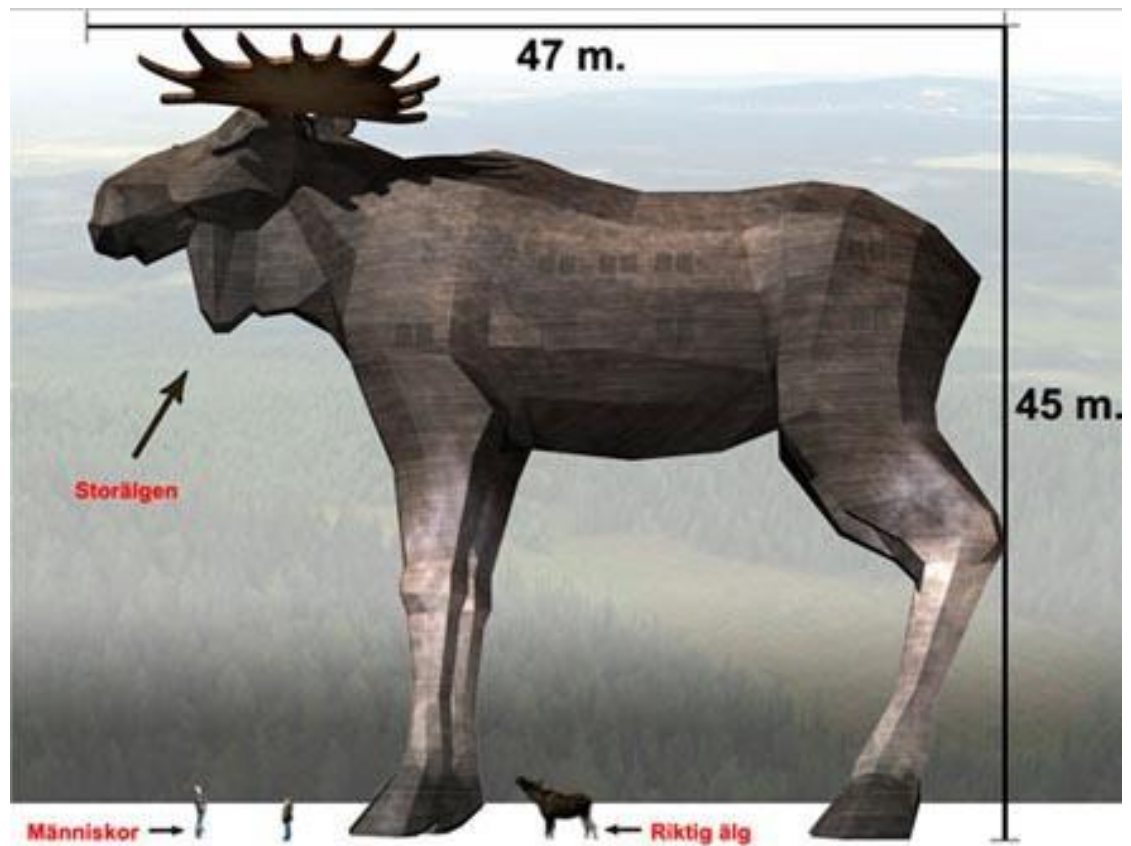
Folkskollärare Torsten Nordlund 1952 följde med Marianne Boström ut på en skidutflykt till Vithatten.

Berget har från norr formen av en kon med en nedsänkning i mitten. Berget når 511 meter över havet. Berget har rykte om sig att vara hemsökt av spöken. Tidigare fanns en gammal stuga vid bergets fot, där turister och nyfikna brukade övernatta och komma hem med skakande minnen av märkliga ljud och ljusfenomen.

Entreprenören och visionären Torbjörn Holmlund, Svanselse, förvärvade fastigheten 2001 för taxeringsvärdet 94000 kr, och hade långt gångna planer på att bygga en stor älg på Vithatten: "Stoorn", som han kallade älgan. Foto Kent Norberg, Norran 2007.

På toppen av berget fanns planer på att uppföra ett turistcenter utformad som en jättelik trä-älg, Storälgen. Älgkronan var tänkt bli uteservering och utsiktsplats. Älgen skulle byggas i limträ med ett fundament i betong. Benen - en bärande stomme av stål

Länk till Glommersträsk hembygdsförenings hemsida och mer information om Vithatten:
<https://glommerlia.se/49505481>

Hör Torbjörn Holmlunds berättelse om hans upplevelse vid en natt på Vithatten.
<https://www.youtube.com/watch?v=iON8WEltHnM&list=PL-KRPXdMBIsSve-HDlaFxmHOVN6tml07U&index=2>

1875 Jonas Jonsson Höglund, Norsjö, erhåller införsel i kronotorpet Hvithatten och flyttar in i det som tidigare varit bagarstuga. Nu bor 2 familjer på Hvithatten. Deras son Erik Höglund tog över efter sin far som flyttar därifrån 1877.

1900 Erik och Augusta erhåller lagfart. Hvithatten ombildas från kronotorp till skattetorp.

1905 Erik Höglund sålde Hvithatten till Firma A. Markstedt o Söner AB, för 5 050 kr. Detta överförs senare till Sävenäs AB. Höglund flyttar till Näverliden norr om Glommersträsk.

1911 Frans Renberg "Hatt-Frans" arrenderar fastigheten av Sävenäsbolaget. Renberg fick 3 söner, Oskar, Albert och Erust. Gården hade 1 häst och 2–3 kor.

1927 Renbergs lämnar Hvithatten.

1928 Olof N. Malm köper avstyckning om 2/5 av kronoskattetorp Hvithatten 1 för 3 000 kr

1935 Fam. Malm flyttar från gården. De blev de sist bofasta på gården.

1942 Vandringsrättaren Sven Gustafsson Glommersträsk köper fastigheten av Egnahemsnämnden i Västerbotten. Huset kom att användas som fritidsbostad.

"Vandringsrättare Sven Gustafsson och hans fru Anna, rara människor att minnas. Under sina tjänsteresor på våren passade Sven på att slänga en mjärde här och en annan där i sjöar han passerade. Fullmakt till detta fick han alltid. Då kom han ofta med hela hinkar abborrar som han glad i hela ansiktet ställde innanför dörren. Brått hade han alltid. Rak i ryggen var han, så rak att han ibland snubblade över hinder. Genom hyggliga människor. Deras sommartorp Vithatten stod öppen för byborna att husera i, men som tack för lånet var det då och då någon som glömt att städa efter sig. Man kan inte räkna dem alla".

1971 Sven Gustafssons döttrar Eva Wikberg och Elly Wickström båda gifta och bosatta i Umeå, köper gården.

1988 Bagarstugan brinner ner till grunden i augusti månad.

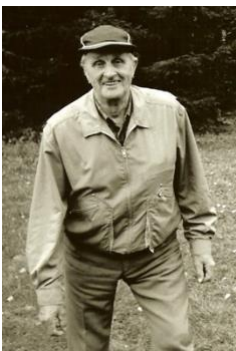

Bagarstugan på Vithatten.

2001 Fastigheten förvärvas av Thorbjörn Holmlund från Svanselse för taxeringsvärdet 94 000 kr Och rustas upp som "Vildmarks camp"

2025 Stoon är ännu inte uppförd på Vithatten.

Källa: Tomas Johansson.

Övriga källor:

- *Evert Edström f. 1914, Glommerträsk, 1988 (bilden tv). Evert var en mångsysslare som fick Arvidsjaurs kommuns kulturpris Ringelräven 2003.*
- *Glommerträsk's hembygdsförenings hemsida.*
- *Wikipedia*

//Sammanställt av Kent Norberg.